

УНИВЕРЗИТЕТ У БАЊОЈ ЛУЦИ
 ФАКУЛТЕТ: Филозофски факултет

ИЗВЈЕШТАЈ

о оцјени подобности теме и кандидата за израду докторске тезе

ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

Извјештај о оцјени подобности теме пријављене докторске дисертације под насловом *Развој пријатељства предшколске дјеце у институционалном васпитању* кандидаткиње *мр Сање Партало* написала је комисија именована на сједници Наставно-научног вијећа Филозофског факултета у Бањој Луци одржаној 28.04.2014. године у саставу:

1. др Светозар Богојевић, редовни професор Филозофског факултета у Бањој Луци за ужу научну област Општа педагогија, председник;
2. др Ненад Сузић, редовни професор Филозофског факултета у Бањој Луци за ужу научну област Општа педагогија, члан;
3. др Радивоје Кулић, редовни професор Учитељског факултета у Призрену – Лепосавићу и Филозофском факултету у Косовској Мировици, за ужу научну област Општа педагогија, члан;

1. БИОГРАФСКИ ПОДАЦИ, НАУЧНА И СТРУЧНА ДЈЕЛАТНОСТ КАНДИДАТА

Сања (дјев. Панцић) Партало рођена је 17.05.1978. године у Бањој Луци. Удана је и мајка двоје дјеце. Завршила је Основну школу „Јован Дучић“ у Бањој Луци и општи смјер бањалучке „Гимназије“. Студије педагогије завршила је на Филозофском факултету у Бањој Луци и дипломирала оцјеном 10 на тему *„Способности ученика основне школе за доношење одлука и емпатију у вези са школским успјехом и социјалним циљевима“*, те стекла звање дипломирани педагог. У септембру 2011. године, просјечном оцјеном 10 завршила је постдипломски студиј

на Одсјеку за педагогију и одбранила магистарску тезу под називом „*Својства симболичке игре предшколске дјеце*“ те стекла диплому магистра педагошких наука. Поред формалног образовања знања и умијећа је ширила и неформалним образовањем и с тим циљем била учесник различитих курсева и семинара, те медијски промовисаних домаћих и међународних конференција. Од 2002. године до 2004. године на Комуниколошком факултету у Бањој Луци била је демонстратор на предметима *Наставни метод у комуникацији* и *Педагошка комуникација*. Од октобра 2005. године запослена је на Филозофском факултету на предметима из области предшколске и компаративне педагогије, те васпитања за демократију у оквиру *Студијског програма за педагогију*, *Студијског програма за предшколско васпитање* и *Студијског програма за разредну наставу*. Од априла 2007. године Сања Партало је члан Савјета за дјецу Републике Српске, координирајућег тијела које се бави промоцијом и заштитом дјечијих права, именованог од стране Владе Републике Српске. У оквиру Савјета за дјецу Републике Српске иницирала је и била предсједник радне групе за израду „*Програма активности превенције вршњачког насиља у школама*“ и „*Протокола за поступање у случајевима вршњачког насиља у школама*“ који су усвојени од стране Владе Републике Српске, те је координирала и успјешно реализовала пројекат „*Положај и потребе талентоване дјеце*“. Од 1997. године ангажована је и у невладином сектору гдје је координирала пројекте и учествовала у њиховој реализацији: „*Психосоцијална подршка дјеци и младима са посебним потребама*“ (НВО „Здраво да сте“), „*Промоција и заштита дјечијих права*“ (НВО „Здраво да сте“), „*Унапређење сексуалног и репродуктивног здравља младих у БиХ*“ („Удружење за едукацију дјеце и младих „Здраво одрастање“), „*Умијеће живљења*“ (Цивитас БиХ – Центар за демократију и људска права БиХ), „*Превенција наркоманије, алкохолизма, пушења и девијантног понашања младих*“ (Министарство безбједности БиХ). У 2004. години је изабрана за најбољег едукатора вршњака (peer educator) Југоисточне Европе. Као координатор радне групе за заштиту здравља младих и заштиту околине и стручни сарадник у области образовања културе и младих учествовала је у изради Закона о омладинској политици (Министарство за породицу, омладину и спорт Републике Српске). Од стране Уницефа ангажована је у пројекту „*Јачање система социјалне заштите и инклузије дјеце у Босни и Херцеговини*“ гдје се специфичније бави питањима и проблемима раног дјечијег раста и развоја. Поред активног ангажовања у Центрима

за рани раст и развој у оквиру овог пројекта уредила је, прилагодила и написала предговор за „Водич за родитеље“, приручник „Игра у раном дјетињству“ и приручник „Право на игру“ који су објављени у 2010. години. Као сарадник Центра за демократију и људска права БиХ двије године је била ангажована на пројекту под називом „Регионална сарадња – истраживање знања и ставова ученика средњих школа у области демократије и људских права у 10 земаља региона“. У оквиру пројекта више пута је била аутор и коаутор приручника и званичних докумената као што је „Протокол о поступању у случају вршњачког насиља, међу дјецом и младима у образовном систему“ који је објављен 2010. године а у употреби је у свим образовним установама Републике Српске од 2009. године. Члан је комисије за сарадњу са друштвима, удружењима, институцијама и државним органима испред Друштва педагога Републике Српске.

Библиографија

1. Pandžić, S. (2007). Potrebe i mogućnosti unapređenja seksualnog i reproduktivnog zdravlja mladih. U naučnoj monografiji *Reproduktivno zdravlje*, str. 127-142. Istočno Sarajevo: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva. – **научни рад**
2. Партало, С. (2010). Структура и средства симболичке игре у зависности од узраста. *Наша школа*, бр.3-4, стр. 85-102. Бања Лука: Филозофски факултет. – **научни рад**
3. Lukić-Domuz, D., Partalo, S. (2010). Uloga vaspitno- obrazovnih institucija u prevenciji nasilja u porodici. *Gender centar Vlade Republike Srpske*, str. 41-47 – **стручни рад**
4. Прибишев Белеслин, Т., Партало, С. (2010). Традиционалне и савремене концепције о даровитости у контексту предшколског васпитања и образовања. У Зборнику радова са научног скупа: *Култура и образовање - детерминанте друштвеног прогреса*, стр. 509-523. Бања Лука: Филозофски факултет. – **научни рад**
5. Партало, С. (2012). Симболичка игра и говор предшколске дјеце. У научној монографији *Развој зависносложених реченица у говору предшколске дјеце*, стр. 34-39. Бања Лука: Филозофски факултет. – **научни рад**
6. Скопљак, М., Партало, С., Вујић, Т. (2012). Праћење и оцјењивање студената по болоњском систему. У Зборнику радова са научног скупа: *Квалитет наставног и*

научног рада и болоњски процес, стр. 225-251. Бања Лука: Филозофски факултет.-

научни рад

7. Кулић, Р., Партало, С. (2012). Савремени токови предшколског васпитања. Зборник радова Филозофског факултета у Приштини бр. 42-2, стр. 293-303. –

прегледни рад

8. Bogojević, S., Tatjana Z., Partalo S. (2013). Bajka i crtani film kao vaspitni podsticaji likovnog izražavanja djece predškolskog uzrasta. U Zborniku radova sa naučnog skupa *Suvremeni tokovi i ranom odgoju*. Zenica: Pedagoški islamski fakultet. – **научни рад**

9. Партало, С. (2014). Креативност и конформност симболичке игре предшколске дјеце. *Иновације у настави*, бр.1, стр. 65-73. Београд: Учитељски факултет. – **научни рад**

10. Кулић, Р., Партало, С. (2014). Глобализација и образовне реформе. У Зборнику радова са научног скупа: Наука и глобализација, стр. 747-756. Универзитет у Источном Сарајеву: Филозофски факултет Пале.- **прегледни рад**

11. Сузић, Н., Партало, С. (2014). Емоционални стилови и вриједносне оријентације студената. У Зборнику радова са научног скупа: *Вриједности и протуврјечја друштвене стварности*. Бања Лука: Филозофски факултет. Рад је рецензиран и одобрен за штампу. – **научни рад**

2. ЗНАЧАЈ И НАУЧНИ ДОПРИНОС ИСТРАЖИВАЊА

Значај истраживања

Проучавање проблема развоја пријатељства предшколске дјеце у институционалном васпитању имало би бројне педагошке импликације како за теорију, тако и за праксу. Укупне друштвене промјене подстакнуте снажним утицајем технолошког развоја и информатизацијом свих сегмената друштвеног живота, као и промјене у савременој породици и непрекидне реформе образовних институција, стављају пред науку о предшколском васпитању и образовању нове захтјеве, који подстичу на трансформацију разумјевања самог феномена предшколског васпитања, ослоњену на друштвено изазване промјене у разумјевању дјетета и дјетињства као и на промјене у начинима на које се предшколско

васпитање као процес посматра и одређује у дискурсу педагошких наука и пракси. У предшколској педагогији те промјене су видљиве и у појави нових истраживачких проблема, те методолошких изазова који даље развијају „референтне оквире“ педагогије у раном дјетињству, а који се посебно односе на укључивање дјете као равноправних, компетентних учесника у истраживањима на чему је засновано и ово истраживање. Такав приступ свакако подразумјева промјену парадигме изучавања дјете и експериментисања на дјети што је окарактерисало XX вијек, ка активном слушању дјете (Clark and Moss, 2001, 2005; Clark, 2005), чиме се кроз респект према дјетету и педагогији враћа дигнитет хуманистичке науке загубљен експериментисањем са дјететом у име научне објективности. Узимајући у обзир све друштвене, теоријске, методолошке и парадигматске промјене кандидаткиња приступа истраживању дјечијег пријатељства који посматра као сложен конструкт који има медијаторску улогу у развоју индивидуалног и друштвеног идентитета, те представља базичну основу за различита просоцијална понашања, као што су помагање другима и алтруистичко понашање. Изучавање овог питања је од посебног значаја за институције предшколског васпитања које све више губе своју васпитну димензију што је њихова првобитна улога. У данашњим условима васпитање престаје бити интенционално (планирана и свјесна дјелатност), а умјесто интенционалности наступа пермисивност при којој индивидуални идентитет постаје важнији од друштвеног идентитета. Кандидаткиња дјечије пријатељство посматра као потенцијални простор који доприноси изградњи и усаглашавању дјететовог индивидуалног и друштвеног идентитета. Због тога од педагошког дискурса сагледавања дјечијег пријатељства, у околностима преласка од интенционалног на пермисивно васпитање, очекујемо да ће отворити простор за унапређење партнерства дјете и дјетета и одраслог у васпитном процесу, што је основ за прелазак на отворено васпитање.

Преглед истраживања

У поглављу преглед истраживања кандидаткиња на основу анализе досадашњих теоријских проучавања и емпиријских истраживања која се баве дјечијим пријатељством уочава проблеме и открива идеје релевантне за разраду њене тезе докторске дисертације. Уочава да се проблем јавља већ у самом дефинисању појма дјечијег пријатељства. Дјечија пријатељства се најчешће дефинишу као

вишедимензионалан и сложен однос гдје постоје разлике у општем прихватању вршњака и блиских дијадских односа међу дјецом. На основу теоријске анализе закључује да је квалитет пријатељства од суштинског значаја за емоционалну и социјалну стабилност појединца, те да је могуће разликовати специфичне квалитете пријатељства који се испољавају кроз функције пријатељства. Признавање утицаја друштвених група на развој личности довео је до много истраживања друштвене интеракције међу дјецом. Развијен је велики број социометријских техника (Moreno, 1953, Hartup, 1943, Hays, 1988), а њихова употреба са школском децом, као и са другим групама је широко прихваћена. Међутим, иако је њихова примјена са школском дјецом и другим групама широко прихваћена није доказано да је њихова примјена код дјете предшколског узраста добар показатељ друштвеног статуса у групи. Разлог томе је што на одговоре предшколске дјете утиче низ фактора као што су тренутно расположење, разиграност, тренутне склоности и интереси дјетета. У претходним истраживањима пријатељства поред квантитативних примјењивани су и квалитативни приступи (Avgitidou, 2001; Erwin, 1993; Green, 1993) који су дизајнирани да одговоре на многа истраживачка питања у вези са овим односима која нису могла бити расвјетљена примјеном квантитативних метода. Евидентно је да се већина претходних емпиријских истраживања дјечијег пријатељства односила на дјецу школске доби док су истраживања пријатељства предшколске дјете ријетка. Пермисивност као одређујућа карактеристика савременог васпитања, које тежи отворености, намеће потребу да се пријатељства дјете истражују већ на предшколском узрасту.

Радна хипотеза са циљем истраживања

Основни циљ истраживања одређен је сљедећом формулацијом: емпиријски утврдити развојне карактеристике дјечијих интеракционих односа у природном вршњачком контексту унутар институција предшколског васпитања, посматрајући дјецу као активне учеснике у конструисању властитог друштвеног живота и конституисању самосвјести кроз повезаност свих испитиваних обиљежја дјечијег пријатељства као и емпиријски модел пријатељства предшколске дјете.

То подразумјева неколико оперативних задатака:

- Поставити шири теоријски оквир унутар којег би се анализирао кључна питања пријатељства као једне од најважнијих животних вриједности;
- Утврдити атрибуције којима дјеца тумаче пријатељство и који смисао придају спектру афективних односа међу собом;
- Утврдити функције и облике дјечијег пријатељства који се јављају у природном вршњачком контексту;
- Утврдити значај афективних веза у свакодневним друштвеним активностима које се одвијају унутар институција предшколског васпитања.
- Утврдити улогу и значај симболичке игре у развијању дјечијих пријатељстава.
- Утврдити у каквом је односу развој пријатељства предшколске дјеце и развој њихове самосвјести.

Основна – главна хипотеза од које полазимо у нашем истраживању гласи: Претпостављамо да постоји статистички значајан однос обиљежја дјечијег пријатељства са полом и узрастом, статистички значајна корелација између свих испитиваних обиљежја дјечијег пријатељства, као и да је могуће факторском анализом идентификовати емпиријски модел пријатељства предшколске дјеце у институционалном васпитању који би одражавао ниво развоја њихове самосвјести.

Материјал и метод рада

Примјеном методе теоријске анализе и синтезе, историјске методе и компаративне методе кандидаткиња планира да изврши критичку анализу и синтезу досадашњих теоријских и емпиријских научних сазнања о дјечијем пријатељству и тангентним питањима релевантним за тезу докторске дисертације. Након теоријске рационале усљедиће емпиријско истраживање. Учесници истраживања су предшколска дјеца и васпитачи предшколске дјеце. Истраживање ће почети процјеном постојећег стања, преиспитивањем услова у којима се стичу и дешавају дјечија пријатељства. Прва фаза подразумјева и утврђивање атрибуција којима дјеца

тумаче пријатељство и који смисао придају спектру афективних односа међу собом и утврђивање ставова васпитача о доприносу пријатељства квалитету институционалног контекста. Дакле, у првом дијелу истраживања предвиђена је примјена дескриптивне методе (сервеј), а од истраживачких техника анкетирање, социометријска техника, индивидуални интервју, фокус групе, систематско научно посматрање, учествујуће посматрање, квалитативна анализа садржаја. У оквиру поменутих техника планирана је конструкција читавог низа истраживачких инструмената: упитник, листа питања за интервју и фокус групе, листа посматрања, те различити протоколи за анализу садржаја интервјуа и дневника посматрања. Истраживачким инструментима ће се настојати испитати атрибуције дјете о различитим аспектима дјечијег пријатељства. Кандидаткиња инструменте планира конструисати и баждарити самостално. Валидност инструмента ће бити установљена логички (садржајна валидност) и статистички поступком факторске анализе. У другом дијелу истраживања доминираће акциони метод (акционо истраживање). Акциони метод превасходно се огледа у „акцијама“ којима ће се настојати побољшати интеракциони односи и положај појединца у васпитној групи. Након утврђивања постојећег стања планирана је израда плана различитих акција и васпитних активности које имају за циљ побољшање интеракционих односа у васпитним групама гдје се активности реализују. Акције ће бити постављене флексибилно и отворено за промјене. Тиме се настоји омогућити самим учесницима истраживања да имају улогу суистраживача. Планиране истраживачке технике су тестирање, учествујуће посматрање, фокус групе, индивидуални интервјуи и анализа садржаја, а инструменти тестови знања, протоколи интервјуа и фокус група, те различите варијанте протокола за анализу садржаја. Након реализације планираних активности усљедиће рефлексивна и евалуација. Парадигматски посматрано ради се о квалитативном истраживању, али ће прикупљени подаци бити и квантитативни и квалитативни. Обрада података ће се вршити помоћу програма SPSS for Windows и примјеном методолошких поступака квалитативне анализе садржаја.

Научни допринос истраживања

У одређивању научног доприноса истраживања кандидаткиња полази од круцијалне идеје Виготског да је интеракција конституишући фактор развоја

свијести код дјече предшколског узраста. Ова теза долази на ред за дубљу и истовремено конкретнију анализу управо у нашем времену – времену пермисивног, отвореног васпитања. Истина истраживање се врши унутар институције, дакле, у оквиру институционалног васпитања, али то не умањује његов значај, већ напротив отвара могућност да се унутар постојећих институционалних контекста открију и подстакну клице новог које надлазе кроз дијете и од дјече, а у савременој теорији предшколског васпитања препознаје се као неминовно кретање ка отвореном васпитању као битној одредници пермисивне, учеће цивилизације. У том смислу ово истраживање је оригинално и могло би бити значајан, конкретан допринос истраживању и акционом подржавању савремених друштвених и педагошких процеса.

3. ОЦЈЕНА И ПРИЈЕДЛОГ

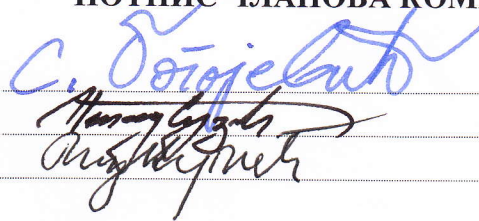
Мр Сања Партало од октобра 2005. године запослена је на Филозофском факултету на мјесту асистента на предметима из области предшколске и компаративне педагогије гдје и данас опонаша дужност као виши асистент. Након завршеног основног и постдипломског студија педагогије магистрирала је на тему „Својства симболичке игре предшколске дјече“. Поред формалног образовања и усавршавања кандидаткиња има вишегодишње искуство у међународним пројектима и различитим облицима неформалног образовања. Од априла 2007. године мр Сања Партало је члан Савјета за дјецу Републике Српске, координирајућег тијела које се бави промоцијом и заштитом дјечијих права, именованог од стране Владе Републике Српске. Учесница је великог броја домаћих и међународних научних конференција. Објављивала је самостално и у коаутоству научне и прегледне радове из области предшколске педагогије, опште педагогије и компаративне педагогије. Из свега наведеног произилази да кандидаткиња има континуитет у научном развоју, те да је подобна за израду докторске дисертације. У савременој педагошкој теорији увелико се говори о „друштву знања“, „учећој цивилизацији“ као оном што је већ ту и чему све заједнице људи, на свим нивоима, треба да теже. На нивоу предшколског васпитања те тенденције изворно се остварују кроз партнерство (пријатељство) између дјече, те између дјече и одраслих унутар институционалног контекста. Овим

истраживањем се жели истражити постојеће стање у нашем предшколском васпитању а пошто ово истраживање има карактер акционог истраживања кандидаткиња ће покушати да утврди како се наведена кретања могу подржати од педагошке науке у теорији и пракси. Методолошка концептуализација истраживања је примјерена постављеним циљевима и хипотезама дисертације. Пројекција истраживачких етапа је логична и коректно методолошки образложена. Предност планираног истраживања чини примјена самостално креираних квантитативних и квалитативних истраживачких инструмената. Пројектована обрада података је примјерена и усклађена с цјелокупном методолошком концептуализацијом истраживања.

Комисија је сагласна у оцјени да је тема *Развој пријатељства предшколске дјеце у институционалном васпитању* подобна за израду докторске дисертације. Комисија предлаже Наставно-научном вијећу Филозофског факултета да одобри израду ове докторске дисертације.

ПОТПИС ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

- 1.
- 2.
- 3.

Дана, 25.06.2014. у Бањој Луци

ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ БАЊА ЛУКА
FACULTY OF PHILOSOPHY BANJA LUKA
Булевар војводе Петра Бојовића бр. 1а, Бања Лука
телефон: 051/322-780, 322-790, 323-080, 323-530
e-mail: fil.fakultet@blic.net

Број: 07/3.1305-2/14

Дана: 02.07.2014. године

На основу члана 71. Закона о високом образовању („Службени гласник Републике Српске“, број 73/10, 104/11 и 84/12) Наставно-научно вијеће Факултета, на сједници одржаној 02.07.2014. године, донијело је сљедећу

О Д Л У К У

о усвајању Извјештаја Комисије за оцјену подобности теме и кандидата за израду докторске дисертације

1.

Усваја се Извјештај Комисије за оцјену подобности теме и кандидата за израду докторске дисертације кандидата мр Сање Партало, под насловом „РАЗВОЈ ПРИЈАТЕЉСТВА ПРЕДШКОЛСКЕ ДЈЕЦЕ У ИНСТИТУЦИОНАЛНОМ ВАСПИТАЊУ“.

2.

За ментора се одређује др Светозар Богојевић, редовни професор Филозофског факултета Универзитета у Бањој Луци.

3.

Саставни дио ове Одлуке је извјештај Комисије за оцјену испуњености услова кандидата и теме.

4.

Ова Одлука ступа на снагу даном доношења.

Достављено:

1. Именованом
2. Архиви
3. Рачуноводству
4. У досије

Д Е К А Н

Проф. др Драго Бранковић